सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री प्रेम शर्मा
माननीय न्यायाधीश श्री तर्कराज भट्ट
आदेश
०६७ - WO-११६६

मुद्दा : उत्प्रेषण मिश्रित परमादेश ।

त्रिवेणी दाल एण्ड आयल इण्डष्ट्रिजका अधिकार प्राप्त गिरीधारीलाल शर्मा समेत......१ निवेदक
विरुद्ध
श्रम तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय समेत ३..१ विपक्षी

यसमा निवेदकतर्फबाट विद्वान वरिष्ठ अधिवक्ता द्वय श्री बद्रीबहादुर कार्की र श्री शम्भु थापा, विद्वान अधिवक्ता श्री पूर्णमान शाक्य र विपक्षी तर्फबाट विद्वान सह-न्यायाधिवक्ता श्री सरोजप्रसाद गौतमले प्रस्तुत गर्नु भएको विद्वतापूर्ण बहस समेत सुनियो ।

यसमा अन्तरिम आदेशको माग सम्बन्धमा विचार गर्दा मिति २०६७।२।१९ मा गठित न्यूनतम पारिश्रमिक निर्धारण समितिको वैधताउपर प्रश्न उठी यस अदालतबाट मिति २०६७।१०।६ मा उक्त समितिको गठनलाई निस्कृय हुने गरी अन्तरिम आदेश भएपश्चात उक्त रिट नं. ०६६५ मिति २०६८।१।१६ मा निवेदकले फिर्ता लिई तामेलीमा रहेपछि उक्त अन्तरिम आदेश पूर्णतया निस्प्रभावी भएको मान्नु पर्ने हुन्छ । यसपश्चात विधिवत समिति गठन गर्ने वा कार्य संचालन गराउने प्रकृया अवलम्बन नगरी मिति २०६८।२।५ मा सरकारद्वारा पारिश्रमिक निर्धारण गर्ने निर्णय भएको पाइयो । श्रम ऐन, २०४८ को दफा २१(२) अनुसार असहज परिस्थिति उत्पन्न भै समितिद्वारा कार्य संचालन गर्न असमर्थ भएमा मात्र उक्त ऐनको दफा २१(५) अन्तरगत सरकारले पारिश्रमिक निर्धारण गर्न सक्ने विधायिकी मनसाय देखिए पनि उक्त निर्णय गर्दा के व्यवधान सृजना भै दफा २१(५) अन्तरगत पारिश्रमिक निर्धारण भएको हो सो को स्पष्ट आधार र कारण उल्लेख नगरी निर्णय भएको पाइयो ।

प्रतिष्ठानका कामदार बा कर्मचारीको पारिश्रमिक लागायतका सुविधा तोक्दा उक्त दफा २१ को समग्र कानूनी व्यवस्था अक्षरशः अवलम्बन गर्नुपर्ने हुन्छ । नेपाल राजपत्र खण्ड ६१ संख्या ६ भाग ५ मिति २०६८।२।१९ मा प्रकाशित हुँदा श्रम तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालयको सूचनामा पारिश्रमिक लगायतका सुविधा मिति २०६७।१२।१ देखि लागू हुनेछ भनी मिति २०६८।२।१९ मा सूचना प्रकाशित गरेको पाइयो । ऐनको दफा २१ को उपदफा (४) मा यसरी न्यूनतम पारिश्रमिक लगायतका सुविधा तोक्दा नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित भएको मिति देखि मात्र लागू हुनेछ भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको स्थितिमा नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित भएको मिति अगाडी देखिनै अर्थात् मिति २०६७।१२।१ देखि बृद्धि लागू हुने भनी कानूनी व्यवस्थाको विपरित हुने गरी सूचना जारी गरेको पाइयो । यसरी कानूनी व्यवस्थाको विपरित निर्णय गर्नु कानून तथा न्यायका मान्य सिद्धान्त विपरीत हुनुका अतिरिक्त उल्लिखित सूचनाको प्रकरण ५ मा सामाजिक सुरक्षा कानून जारी भएपछि लागू हुने गरी रोजगारदाताको तर्फबाट न्यूनतम पारिश्रमिक २०% र कामदार कर्मचारीको तर्फबाट ११% सामाजिक सुरक्षा प्रणालीमा गरिने छ भन्ने समेत सूचना जारी गरेको देखियो । कानून निर्माण गर्ने विधायिकी क्षेत्राधिकार भएकोमा सामाजिक सुरक्षा कानून नामाकरण गरी ऐन बन्ने नबन्ने अनिश्चिततताको स्थितिमा अथवा अस्तित्वमा नभएको अवस्थामा कानूनमा के यस्तो व्यवस्था गरिने भनी उल्लेख भई के गरिने स्पष्ट उल्लेख नगरी कार्यकारिणी निकायले विधायिकाको अधिकारमा हस्तक्षेप (Over ride) गरी सूचना प्रकाशित गरेको उक्त कार्य समेत संविधान र विधायिकी परम्परा विपरित देखिँदा श्रम तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालयको मिति २०६८।२।१९ को नेपाल राजपत्र खण्ड ६१ संख्या ६ भाग ५ मा प्रकाशित सूचना यो रिट निवेदनको अन्तिम टुङ्गो नलागेसम्म लागू नगर्नु नगराउनु भनी सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९ को नियम ४१(१) बमोजिम अन्तरिम आदेश जारी गरिदिएको छ । साथै विषयवस्तुको गंभिरता तथा महत्वलाई विचार गरी प्रस्तुत विषयको चाडो निराकरण हुन वाञ्छनीय देखिदा अग्राधिकार प्रदान गरिदिएको छ । यो आदेशको जानकारी महान्यायधिवक्ताको कार्यालय मार्फत विपक्षीहरूलाई दिनू ।

न्यायाधीश

न्यायाधीश

इति सम्वत २०६८ साल आषाढ महीना १९ गते रोज १ शुभम्.........................